

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2024-2025

Laatija Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn malli Kymenlaaksossa
3. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan tilannekuva Kymenlaaksossa
4. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimenpiteet 2024-2025
5. Lähteet ja taustamateriaali

Johdanto

Määritelmät

Väkivallan ilmenemismuodot

Lähisuhdeväkivallan vaikutukset

Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset

Johdanto

- Hyvinvointialueiden velvoite ehkäistä väkivaltaa perustuu Suomea velvoittaviin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sekä perustuslakiin - perustuslain 22 §:n mukaan perus- ja ihmisoikeuksien toteuttamisvastuu on julkisella vallalla
- Hyvinvointialueiden on vastattava hyvinvoinnin ja terveyden sekä turvallisuuden edistämisestä alueellaan silloin, kun edistämistehtävä liittyy sen lakisääteiseen järjestämistehtävään, eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä pelastustoimeen (THL 2022)
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntemus ja palvelut ovat tärkeä osa hyvinvointialueen väestön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kokonaisuutta

Johdanto

- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on monialaista työtä. Sitä koskevaa sääntelyä on sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämislain lisäksi useissa muissakin laeissa. Lakeja esitellään tässä asiakirjassa myöhemmin [dioissa 20 ja 21](#).
- Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee lain mukaan seurata asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia ja niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin ja laatia näistä valtuustolle hyvinvointikertomus valtuustokausittain sekä määritellä seurannan indikaattorit ([Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§](#))

Johdanto

- Turvallisuuden edistämisen osalta on tärkeää, että jokaiselle hyvinvointialueelle on nimetty lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä, osana hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kokonaisuutta
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän tehtävänä on
 - Lähisuhdeväkivallan vastaisten toimenpiteiden suunnittelu
 - Suunnitelman ja toimenpiteiden kehittäminen
 - Toimenpiteiden seuranta
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2024-2025 on laadittu Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän yhteistyöllä ja se on ensimmäinen laatuaan
- Uusi toimintasuunnitelma tehdään uudelle strategiakaudelle

Suomen perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja koskemattomuuteen.

Määritelmät

Väkivallalla tarkoitetaan

- *"vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan"* (WHO).

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan

- väkivaltaa, jonka tekijä ja kohde ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua henkilön nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. (THL 2022)

Määritelmät

Väkivallasta puhuttaessa käytetään erilaisia termejä (epäilty, uhri, tekijä, kokija, todistaja jne.) kuvaamaan osapuolten rooleja väkivaltatilanteessa. Lähisuhteväkivallan dynamiikkaan voi liittyä vastavuoroisuutta, jolloin yksilö voi olla sekä väkivallan tekijä, kokija ja väkivallalle altistunut henkilö.

Tässä asiakirjassa väkivallan

- **Tekijällä** tarkoitetaan henkilöä, joka on käyttänyt väkivaltaa toista ihmistä kohtaan
- **Kokijalla** tai **uhrilla** tarkoitetaan henkilöä, johon väkivalta on kohdistunut
- **Altistuneella** tarkoitetaan henkilöä/henkilöitä, jotka joutuvat elämään väkivaltaisessa ympäristössä tai kokemaan lähisuhteissaan väkivallan pelkoa tai seurauksia

Väkivallan ilmenemismuotojen kuvauksessa on käytetty [Väkivaltakäsitteiden sanastoa](#) (THL 2020)

Määritelmät ja väkivallan ilmenemismuodot

Lähisuhdeväkivalta

- **Perheväkivalta** on lähisuhdeväkivaltaa, joka kohdistuu saman perheen jäseneen
- **Parisuhdeväkivalta** on lähisuhdeväkivaltaa, joka kohdistuu henkilön seurustelukumppaniin tai nykyiseen tai entiseen puolisoon
- **Seurusteluväkivalta** on lähisuhdeväkivaltaa, mikä esiintyy nuorten välisissä suhteissa. Seurusteluväkivalta on luonteeltaan erilaista kuin aikuisten välinen parisuhdeväkivalta, vaikka niissä onkin samoja piirteitä. Erityisen eron tekee se, että nuorella on vielä keskeneräiset emotionaaliset ja kognitiiviset taidot. Nuori ei välttämättä hahmota, mikä on seurustelusuhteessa toivottavaa ja sallittua, koska hänellä ei ole vielä sosiaalisissa suhteissa aikuistaitoja.

Väkivallan ilmenemismuodot

- **Kaltoinkohtelu** on väkivaltaa, missä väkivalta ilmenee vastuu-, luottamus- tai valtasuhteessa heikommassa asemassa olevaa henkilöä, esim. lasta tai vanhusta kohtaan
- **Laiminlyönti** on väkivaltaa, jossa henkilö tai henkilöryhmä jätetään vaille hoitoa, apua, huolenpitoa tai muuta perustarpeiden tyydyttämistä tilanteissa, joissa hän on näistä riippuvainen
- **Altistuminen** tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö tai henkilöryhmä joutuu elämään väkivaltaisessa ympäristössä tai kokemaan lähisuhteissaan väkivallan pelkoa tai seurauksia

Väkivallan ilmenemismuodot

- **Fyysinen väkivalta** on väkivaltaa, joka ilmenee henkilön ruumiillisen koskemattomuuden tahallisen loukkauksena.
- **Henkinen väkivalta** on väkivaltaa, joka ilmenee henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahallisen vahingoittamisena. Henkinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi toisen alistamisena, eristämisenä tai kontrollointina.
- **Taloudellinen väkivalta** on väkivaltaa, joka ilmenee henkilön taloudellisiin asioihin liittyvän itsemääräämisen tahallisen loukkaamisena tai rajoittamisena.
- **Vaino** on henkistä väkivaltaa, jossa henkilössä tai henkilöryhmässä aiheutetaan pelkoa tai ahdistusta toistuvasti ja tahallisesti uhkaamalla, seuraamalla, tarkkailulla tai muulla näihin rinnastettavalla toiminnalla.
- **Seksuaalinen väkivalta ja seksuaaliväkivalta** on väkivaltaa, joka ilmenee henkilön seksuaalisen koskemattomuuden tai itsemääräämisoikeuden tahallisen loukkauksena.
- **Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on lapsen kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa.** Lasta käytetään häntä vanhemman henkilön seksuaalisiin tarpeisiin tai tarpeeseen alistaa tai satuttaa lasta. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on käsitteenä ongelmallinen, koska teot ovat lapsille aina väkivaltaa. Teoissa on erityistä lapsen ja tekijän ikäero sekä lapsen kehitysvaihe.
- **Kemiallinen väkivalta** on väkivaltaa, joka ilmenee henkilön fyysisen tai psyykkisen hyvinvoinnin tahallisen vahingoittamisena lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla, liuottimilla tai muilla vastaavilla aineilla

Väkivallan ilmenemismuodot

- **Välineellinen väkivalta ja instrumentaalinen väkivalta** on henkistä väkivaltaa, joka ilmenee henkilön läheisiin tai omaisuuteen kohdistuvana harkittuna vahingontekona jonkin tavoitteen saavuttamiseksi.
 - Esimerkiksi toisen henkilön omaisuuden tuhoamista tai kotieläinten vahingoittamista siten, että sillä tavoitellaan esimerkiksi kohteena olevan henkilön kärsimystä, toiminnan kontrollointia tai toimintamahdollisuuksien rajoittamista.
- **Kulttuuriin liittyvä väkivalta** on väkivaltaa, jossa kulttuuriin sidoksissa olevalla haitallisella käytännöllä tahallisesti loukataan tai rajoitetaan henkilön tai henkilöryhmän itsemääräämisoikeutta tai koskemattomuutta. Esimerkiksi naisten sukuelinten silpominen, pakkoavioliitto ja yhteisön ulkopuolelle sulkeminen.
- **Uskontoon liittyvä väkivalta** on kulttuuriin liittyvän väkivallan osa-alue, jossa uskontoon sidoksissa olevalla haitallisella käytännöllä tahallisesti loukataan tai rajoitetaan henkilön tai henkilöryhmän itsemääräämisoikeutta tai koskemattomuutta.
- **Kunniaan liittyvä väkivalta** on kulttuuriin liittyvää väkivaltaa, joka ilmenee henkilön tai henkilöryhmän psyykkisenä painostuksena tai fyysisenä voimankäyttönä tilanteessa, jossa henkilöä tai henkilöryhmää epäillään yhteisöllisten siveysperiaatteiden loukkaamisesta.

Kymenlaaksossa huolta herättävät lähisuhdeväkivallan muodot ja ilmiöt

- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmässä esitettyjen asiantuntijapuheenvuorojen, työryhmässä käydyn keskustelun ja tilastotiedon pohjalta on syntynyt käsitys Kymenlaaksossa huolta herättävistä lähisuhdeväkivallan muodoista ja ilmiöistä.
- Lähisuhdeväkivallan tilannekuva osioon on kerätty tilastotietoa lähisuhdeväkivaltaan liittyvästä aineistosta ([dia 29](#))
- Lähisuhdeväkivalta ja sen seuraukset aiheuttavat inhimillisen kärsimyksen lisäksi
 - Kustannuksia terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa
 - Lisäävät ahdistusoireita ja masennusta eri ikäryhmissä
 - Lisäävät sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyttä
 - Aiheuttavat ja ylläpitävät päihdeongelmia sekä lisäävät väkivaltaista ja itsetuhoista käyttäytymistä

Kymenlaaksossa huolta herättävät lähisuhdeväkivallan muodot ja ilmiöt

- **Lasten ja nuorten välinen väkivalta** voi olla esimerkiksi fyysistä, henkistä, seksuaalista, sosiaalista ja digitaalista väkivaltaa. Väkivaltaa voi tapahtua esimerkiksi koulussa, harrastuksissa ja sosiaalisessa mediassa
 - Koulukiusaaminen on terminä haasteellinen, koska kiusaaminen on usein monimuotoista väkivaltaa (katso väkivallan määritelmä ja ilmenemismuodot)
 - Lasten ja nuorten välinen väkivalta ei ole välttämättä lähisuhdeväkivaltaa määritelmän varsinaisessa tarkoituksessa.
 - Lasten ja nuorten välinen väkivalta on riskitekijä minkä on havaittu altistavan väkivaltaiselle käyttäytymiselle tai väkivallan kokemiselle myöhemmin aikuisuudessa.
- **Eron jälkeinen väkivalta** voi olla esimerkiksi lapsen kaltoinkohtelua, erityyppisiä väkivallan muotoja tai väkivallan uhkaa, vainoa, vieraannuttamista ja seksuaalirikosepäilyjä sekä perättömien lastensuojeluilmoitusten tai rikosilmoitusten tekoa.
 - Pitkittänyt erotilanne itsessään on riski lapsen hyvinvoinnille, mielenterveydelle ja kehitykselle ilman varsinaista väkivaltaa tai sen uhkaakin.
 - Erotilanne on monimutkainen ja kompleksinen ilmiö, joka on haastava myös ammattilaisille. Vaativat erotilanteet edellyttävät ammattilaisilta vahvaa asiantuntemusta ja osaamista.
 - Vaativiin erotilanteisiin liittyy kohonnut perhesurman riski.

Kymenlaaksossa huolta herättävät lähisuhdeväkivallan muodot ja ilmiöt

- **Digitaalinen väkivalta** on henkistä väkivaltaa millä pyritään henkilön psyykkisen hyvinvoinnin tahalliseen vahingoittamiseen. Digitaalisen väkivallan kohteena voivat olla kaiken ikäiset ihmiset. Se voi tapahtua teknologian välityksellä ja olla muodoltaan esimerkiksi vainoamista, häirintää, häpäisemistä, uhkailua, seuraamista, paikantamista ja muuta vastaavaa toimintaa. Digitaalinen väkivalta voi olla myös
 - Sähköpostin, sosiaalisen median tilien ja pankkitunnusten oikeudetonta käyttämistä
 - Jatkuvaa puheluilla ja viesteillä häiritsemistä
 - Jatkuvasti tavoitettavissa olemisen vaatimista
 - Teknologiavälitteistä väkivaltaa, kuten paikantimen asentamista esimerkiksi autoon ilman lupaa
- **Uusi seksuaalirikoslainsäädäntö** tuli voimaan 1.1.2023. Se vahvistaa jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa. Uudessa laissa on keskeistä rikoksen uhrin oma tahto.
 - **Seksuaalinen ahdistelu** voi olla esimerkiksi sanallista, viestin tai kuvan lähettämistä tai esittämistä, kuvan ottamista tai itsensä paljastamista.
 - **Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen**
 - Kuvaa ja videota tai muuta kuvatallennetta ei saa esittää tai levittää siten, että se loukkaa olennaisesti toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta
 - Teko on rikos riippumatta siitä, onko kuva otettu siinä esiintyvän suostumuksella vai ei

Kymenlaaksossa huolta herättävät lähisuhdeväkivallan muodot ja ilmiöt

- **Ikääntyneisiin ihmisiin kohdistunut väkivalta** voi olla muodoltaan esimerkiksi
 - Fyysistä
 - Henkistä
 - Taloudellista
 - Seksuaalista väkivaltaa
- Väkivalta voi olla myös kaltoinkohtelua ja hoidon laiminlyöntiä, jolloin väkivaltaan liittyy valta-aseman väärinkäyttöä. Väkivallan tekijä voi olla puoliso, kumppani, oma lapsi tai lapsen lapsi tai muu tuttu ihminen kotona tai laitoksessa.
- Ikääntyneisiin ihmisiin kohdistuva väkivalta jää helposti piiloon. Ikääntyneisiin ihmisiin kohdistuvan väkivallan riskitekijöitä ovat:
 - Ikäihmisen, hänen puolisonsa tai muun läheisensä toimintakykyä ja elämänhallintaa heikentävät sairaudet
 - Ikäihmisen, hänen puolisonsa tai muun läheisensä alkoholin tai päihteiden väärinkäyttö
 - Hoitajan tai hoidosta vastuussa olevan henkilön uupuminen, tietämättömyys ja osaamattomuus
 - Taloudellinen tai asumiseen liittyvä riippuvuus

Lähisuhdeväkivallan vaikutuksia ovat

- **Lapsuusajan haitalliset kokemukset**
 - Lapseen kohdistunut fyysinen, henkinen ja seksuaalinen väkivalta
 - Altistuminen vanhempien väliselle väkivallalle
 - Vanhempien päihdeongelmat, mielenterveysongelmat, eroriidat sekä vanhempien menettäminen
- **Fyysiset vammat**
 - Mustelmat, murtumat, naarmut ja hiertymät
 - Aivovammat
 - Palovammat ja silmävammat
- **Psyykkiset eli tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyvät ongelmat kuten**
 - Masennus, ahdistuneisuus, syömis- ja unihäiriöt
 - Yliaktiivisuus tai korostuneet häpeän tai syyllisyyden tunteet
- **Seksuaaliterveyteen liittyviä ongelmia ovat esimerkiksi**
 - Sukupuolitaudit
 - Ei-toivottu raskaus
 - Erilaiset vaikutukset seksuaalielämään
- **Pitkäaikaisia seurauksia voivat olla**
 - Toksinen stressi
 - Posttraumaattinen stressihäiriö
 - Pelkotilat
 - Paniikkihäiriö
 - Psykosomaattiset häiriöt
 - Alkoholin tai huumeiden väärinkäyttö
 - Itsetuhoinen tai väkivaltainen käyttäytyminen

Vaikutukset voivat näkyä potilas- ja asiakastyössä

Väkivallalle altistuminen voi vaikuttaa muun muassa tunteiden säätelyyn, vireystilaan ja sen säätelyyn sekä muistiin.

Väkivallalle altistuneen ihmisen oireet saattavat vaikeuttaa väkivaltaisen tapahtuman käsittelyä. Ammattilaisten on hyvä tunnistaa väkivallan aiheuttamia psyykkisiä seurauksia.

Näitä oireita ovat muun muassa

- Tapahtuneeseen nähden luonnoton tyyneys ja välinpitämättömyys
- Muistikatkokset
- Tapahtuneen kieltäminen, lamaannus ja alistuva käyttäytyminen tai toisaalta vihamielinen ja kiihtynyt käytös
- Tapahtuneesta kerrotun tarinan muuttuminen sitä mukaa kun asiat palaavat mieleen

Ihmisoikeussopimukset sitovat valtiota Suomessa lain tasolla ja ne velvoittavat panemaan normit täytäntöön.

Rikoslaki

Virallisen syytteen alaiset rikokset:

- **Lähisuhteessa tapahtunut** lieväkin pahoinpitely on ollut virallisen syytteen alainen vuodesta 2011, (RL 21 luku 16 §) sellaisessa tilanteessa, kun teko on kohdistunut mm.
 - Lapseen (alle 18 v.) tai
 - Tekijän aviopuolisoon tai entiseen aviopuolisoon, sisarukseen tai sukulaiseen (suoraan ylenevä tai aleneva polvi) taikka henkilöön, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan henkilökohtaisen suhteen takia hänelle läheinen
- Poliisi tutkii rikoksen, vaikka uhri ei vaadi tekijälle rangaistusta
- Virallisen syytteen alaisia rikoksia ovat useat vakavat rikokset kuten pahoinpitely tai raiskaus

Keskeiset lait ja kansainväliset lain tasolla olevat sopimukset

- [Rikoslaki 21 luku](#) (16 § syyteoikeudesta lähisuhdeväkivalta-asioissa)
- [Sosiaalihuoltolaki](#) (11 § sosiaalipalvelut ja 35 § ilmoitusvelvollisuus sosiaalihuoltoon)
- [Terveystuoltolaki](#) (2 §, 53a § sosiaalihuollon tarpeen arviointi ja 70 §)
- [Lastensuojelulaki](#) (25 § ilmoitusvelvollisuus)
- [Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista](#) (25 § ilmoitusvelvollisuus)
- [Istanbulin sopimus](#)
- [Lanzaroten sopimus](#)
- [YK:n lastenoikeuksien yleissopimus](#)
- [YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus](#)
- [Uhridirektiivi \(2012\) koskee rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua](#)
- [EU direktiivi \(2024\) naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta](#)

Ihmisoikeussopimukset

- **Istanbulin sopimus** (lain tasolla vuodesta 2015)
 - Euroopan Neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta).
 - Kattaa kaikki naisiin kohdistuvan väkivallan muodot.
 - Kiinnittää erityistä huomiota naisiin ja tyttöihin sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreina.
- **Lanzaroten sopimus** (Suomessa 2011)
 - Euroopan neuvoston yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan
- **YK:n Lapsen oikeuksien sopimus** (lain tasolla vuodesta 1991):
 - Art. 19 edellyttää lasten suojelemista kaikelta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta aktiivisin toimin
 - Lapsen oikeus väkivallattomaan ja turvalliseen elämään on lapsen tärkeimpiä oikeuksia
- **CEDAW-sopimus** (ratifioitu 1985)
 - YK:n Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus
 - Naisiin kohdistuva väkivalta on yksi naisten syrjinnän muoto ja ihmisoikeuskysymys.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn malli Kymenlaaksossa

Monialainen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn koordinaatiomalli

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn ja tunnistamisen malli

Väkivallasta tulee kysyä kaikilta asiakkailta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn malli Kymenlaaksossa

Malli koostuu kahdesta kokonaisuudesta, joihin kuuluu omat tavoitteensa ja toimenpiteensä. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn mallin kokonaisuudet ovat:

- Monialainen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatiomalli
 - Keskittyy rakenteisiin, poikkihallinnolliseen ja monialaiseen yhteistyöhön, sekä väkivallan ehkäisyn koordinaatioon
- Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja tunnistamisen malli
 - Sisältää kaksi kohderyhmää ja heille suunnatut omat tavoitteensa ja toimenpiteensä
 - Kuntalaisten tietoisuuden lisääminen riskitekijöistä ja suojaavista tekijöistä
 - Asiakastyötä tekevien ammattilaisten osaamisen vahvistaminen ja tietoisuuden lisääminen

Monialainen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatiomalli

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn projektikoordinaattori

- Koordinoi lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän toimintaa
- Vastaa koordinaatiomallin ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn kehittämisestä
- Vastaa väkivallan vastaisen työn koordinaattorin tehtävän sisällön kuvaamisesta
- Vastaa avainhenkilömallin pilotoinnista ja jalkauttamisesta alueella

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä

- Luo alueellisen lähisuhdeväkivallan tilannekuvan, mikä perustuu valittuihin tilastoihin sekä indikaattoreihin
- Laatii lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelman, toimenpiteet ja vastaa toteutuksen seurannasta
- Raportoi vuosittain osana alueellisen hyvinvointikertomuksen raportointia

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä

- Kymenlaakson hyvinvointialueen Strategia- ja integraatiopalvelujen johtoryhmä teki loppuvuodesta 2023 päätöksen Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän perustamisesta
- Strategia- ja integraatiopalvelujen johtoryhmä pyysi Kymenlaakson hyvinvointialueen toimialoja nimeämään edustajansa ja varajäsenensä työryhmän jäseniksi
- Edustajia pyydettiin lisäksi väkivaltatyöhön liittyviltä sidosryhmiltä mm. kunnista, viranomaisista ja järjestöistä
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä piti järjestäytymiskokouksen joulukuussa 2023 ja aloitti toimintansa vuoden alusta 2024

Tehtävä	Toimiala
Puheenjohtaja Projektikoordinaattori	Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy
Sihteeri Johtava sosiaalityöntekijä	Turvakoti Villa Jensen
Palotarkastaja	Pelastustoimi
Vastuualuejohtaja	Perhekeskuksen terveystalvelut
Palveluesimies	Psykiatriset ja päihdepalvelut
Johtava sosiaalityöntekijä	Perheiden sosiaalityö Pohjois-Kymenlaakso, alkutiimi
Johtava sosiaalityöntekijä	Ikäihmisten sosiaalipalvelut/Ikääntyneiden sosiaalityö
Johtava sosiaalityöntekijä	Vammaispalvelut
Vastaava väkivaltatyöntekijä	Väkivaltatyön palvelukeskus Pysäkki
Rikoskomisario	Kaakkois-Suomen poliisi
Toiminnanohjaaja	RIKU Kymenlaakson palvelupiste
Sovitteluohjaaja	Kymi-Saimaan sovittelutoimisto
Hyvinvointikoordinaattori	Haminan kaupunki
Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori	Ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö, Kouvola
Rikosseuraamusesimies	Kaakkois-Suomen yhdyskuntaseuraamustoimisto
Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori	Ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö, Kotka

Alueellinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja tunnistamisen malli

Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen ja tietoisuuden lisääminen

- Pilotoidaan ja otetaan käyttöön Avainhenkilömalli
- Avainhenkilömallissa koulutetaan hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen ammattilaisia väkivaltatyön osaajiksi omiin yksikköihinsä
- Mallin keskiössä on ammattilaisten osaamisen vahvistaminen ottamaan väkivalta puheeksi, tunnistamaan ja auttamaan väkivallan osapuolia ja ohjaamaan tarvittaviin palveluihin

Kuntalaisten tietoisuuden lisääminen riskitekijöistä ja suojaavista tekijöistä

- Monikanavainen suora viestintä kaikenikäisille kuntalaisille, minkä tavoitteena on tietoisuuden lisääminen ja asenteisiin vaikuttaminen
- Keinoja ovat esimerkiksi hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen ja viranomaisten verkkosivut sekä yleisötilaisuudet, koulutukset, erilaiset infotilaisuudet ja kampanjat

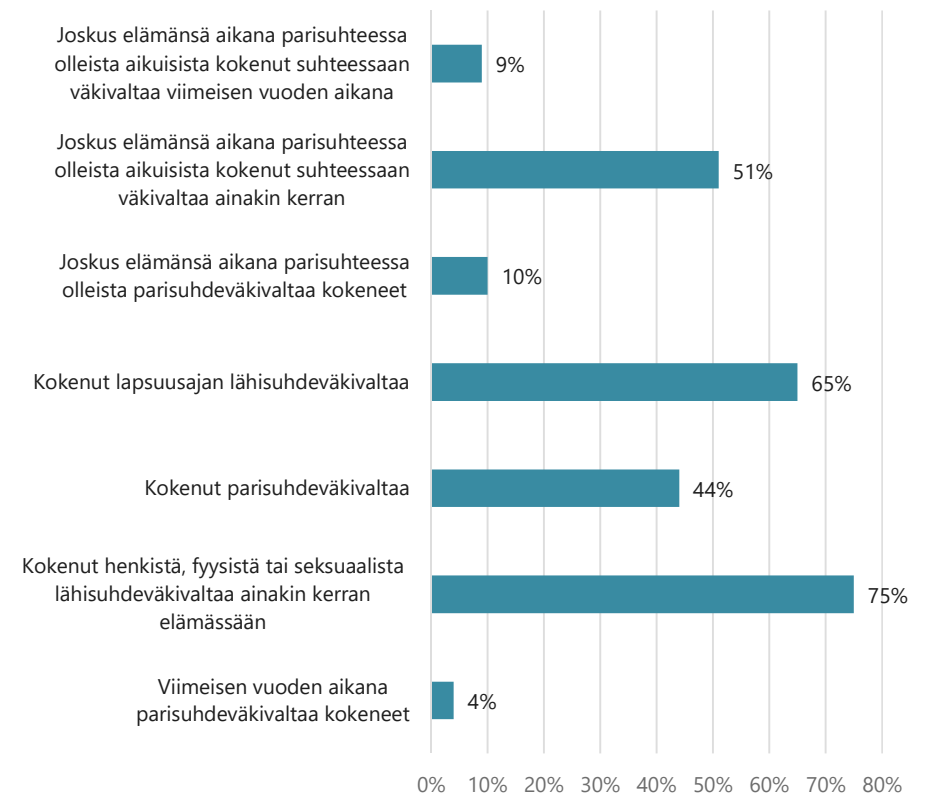
Lähisuhdeväkivallan tilannekuva Kymenlaaksossa

Tilastot vuodelta 2023

Lähisuhdeväkivalta lisää kustannuksia sote- ja oikeudellisissa palveluissa ([Siltala ym., 2022](#))

- Tutkimuksen mukaan keskimääräinen lisäkustannus *terveydenhuollolle* per lähisuhdeväkivaltaa kokenut henkilö on 1 024 euroa vuosittain
- Kymenlaakson hyvinvointialueen strategian mukaan vuoden 2020 lopussa asukkaita oli 162 812
- 15 vuotta täyttäneiden osuus oli 141 567 asukasta
- Laskennallinen parisuhdeväkivaltaa kokeneiden määrä olisi 5 662 ihmistä vuodessa (4 %)
- Laskennallinen kustannus 5,8 miljoonaa euroa vuodessa Kymenlaaksossa

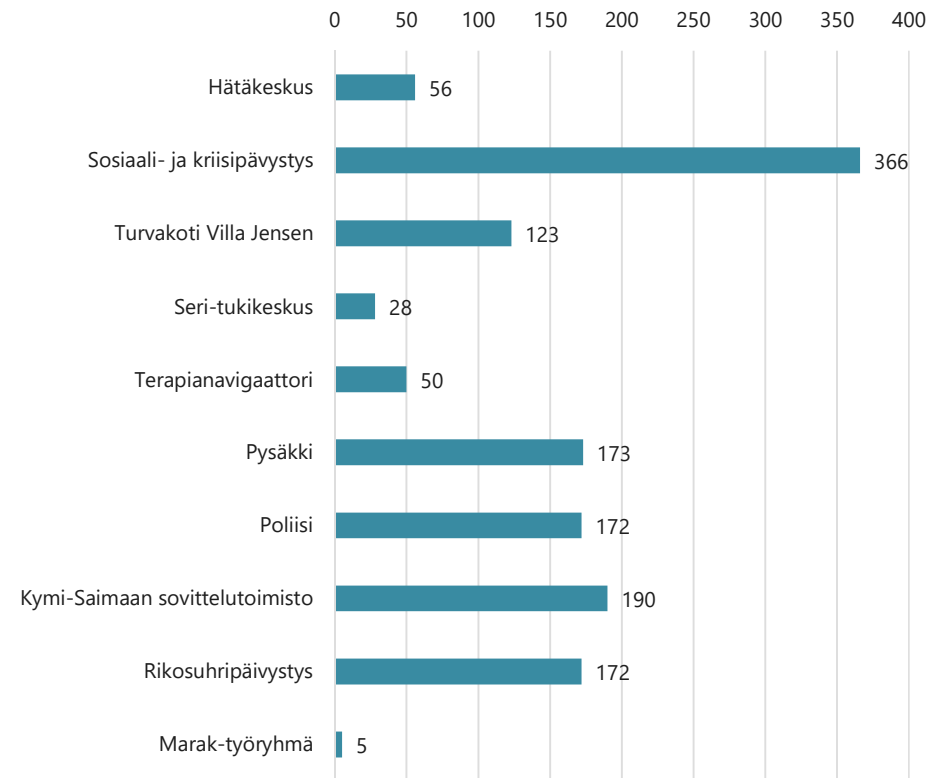
16-74 vuotiaiden kokema lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivalta Kymenlaaksossa

- Tilastoista on kerätty lähisuhdeväkivalta-termin alle liittyvät nimikkeet esim. kaltoinkohtelu, perhe- ja parisuhdeväkivalta
- Poliisin tilasto koskee rikosilmoituksia, joissa on vähintään yksi lähisuhdeväkivallaksi luokiteltu rikosnimike
- Kymi-Saimaan sovittelutoimiston Kymenlaakson osuus on laskennallinen 1/3 lähisuhdeväkivalta-asioiden aloitteista. Aloitteissa huomioitava että osapuolia on 2 tai useampi. Tilastoinnissa on käytetty kerrointa 2.
- Yhteensä 1 335

Kymenlaakso 2023

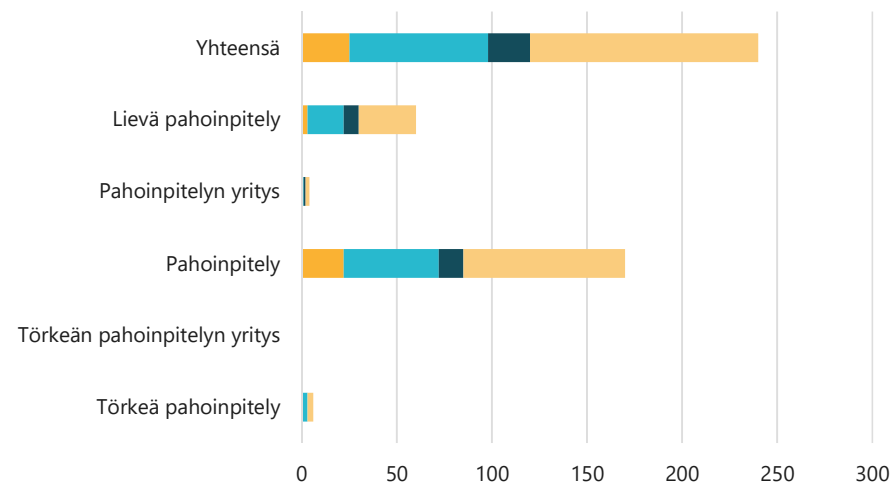

Ankkuritoiminta Kymenlaaksossa

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen EET-ryhmä suorittaa ankkuritoimintaa moniviranomaisyhteistyönä alueen kaupunkien ja kuntien viranomaistoimijoiden kanssa. Ankkuritoiminta keskittyy erityisesti alle 15-vuotiaiden tekemiin rikoksen tunnusmerkistön täyttämiin tekoihin, tavoitteena rikoskierteen katkaisu tai sen ennalta ehkäisy. Ankkuritoiminnassa on tavoitteena ennalta estää nuorten syrjäytymistä ja tavoittaa huolta aiheuttavia nuoria ja ohjata heitä oikeiden palvelujen pariin. Työtä toteutetaan yhteistyössä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

- Tilastoja ei voi tulkita lähisuhdeväkivallaksi
- Nuorten väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyy lähisuhdeväkivalta ilmiöön kytkeytyviä riskitekijöitä, jotka voivat altistaa väkivaltaiselle käyttäytymiselle tai väkivallalle altistumiselle myöhemmin aikuisuudessa ja lähisuhteissa

Ankkuritoiminnan tilasto 2023

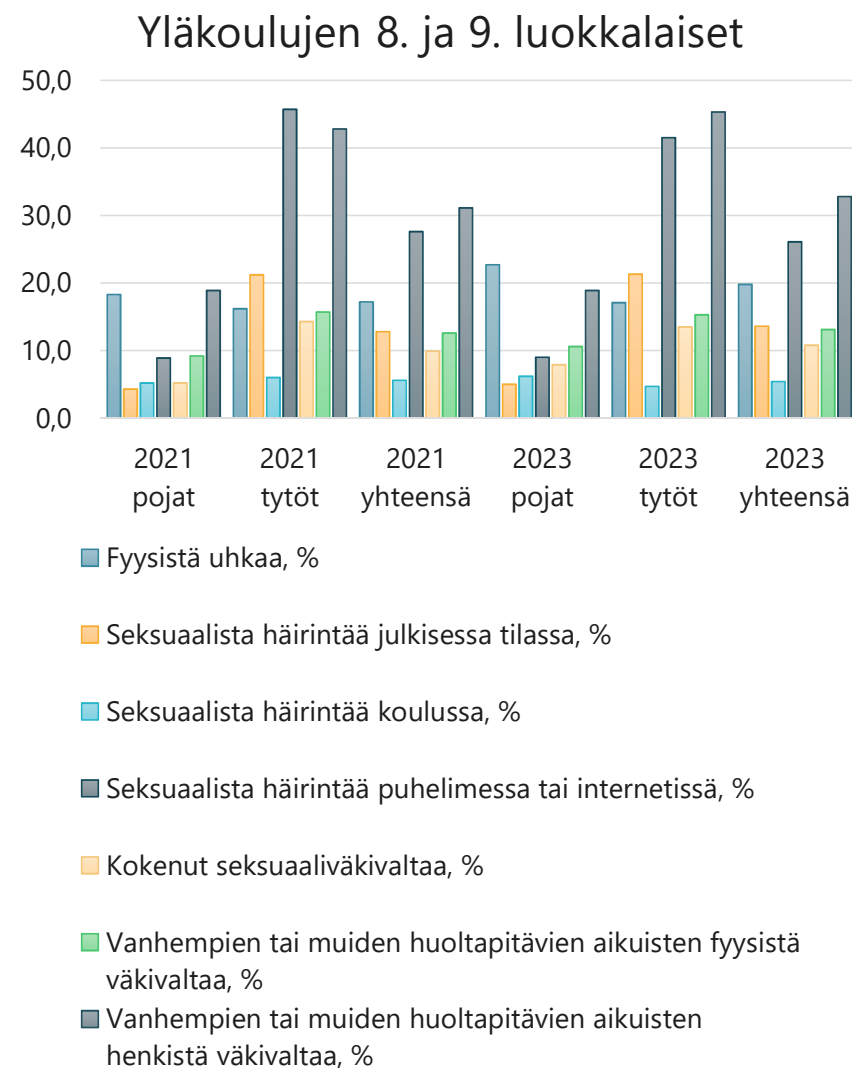

	Törkeä pahoinpitely	Törkeän pahoinpitelyn yritys	Pahoinpitely	Pahoinpitelyn yritys	Lievä pahoinpitely	Yhteensä
Kotka	0	0	22	0	3	25
Kouvola	3	0	50	1	19	73
Hamina	0	0	13	1	8	22
Yhteensä	3	0	85	2	30	120

■ Kotka ■ Kouvola ■ Hamina ■ Yhteensä

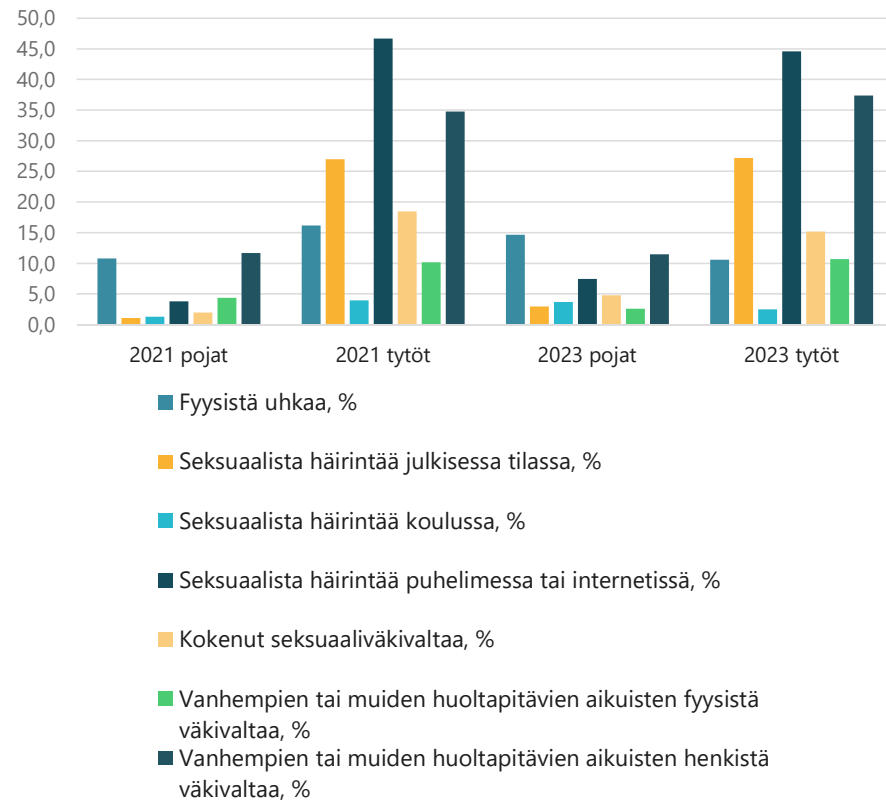
Kouluterveyskyselyjen tuloksia Kymenlaaksosta

- Tiedot on poimittu väkivalta, syrjintä ja häirintä teemasta
- Kymenlaakson tulokset ovat valtakunnallisella, huolta herättävällä tasolla
- Yleisesti kouluterveyskyselyjen tuloksista voidaan huomata väkivallan olevan sukupuolittunutta; seksuaalinen väkivalta ja häirintä kohdistuu tyttöihin ja nuoriin naisiin
- Väkivallan kokemukset läpileikkaavat kaikki ikäryhmät
- Vanhempien ja muiden huolta pitävien aikuisten taholta koettu fyysinen ja henkinen väkivalta on edelleen yleistä
- Lukioden oppilaiden kohdalta valittujen indikaattoreiden kohdalta on havaittavissa lievää laskua

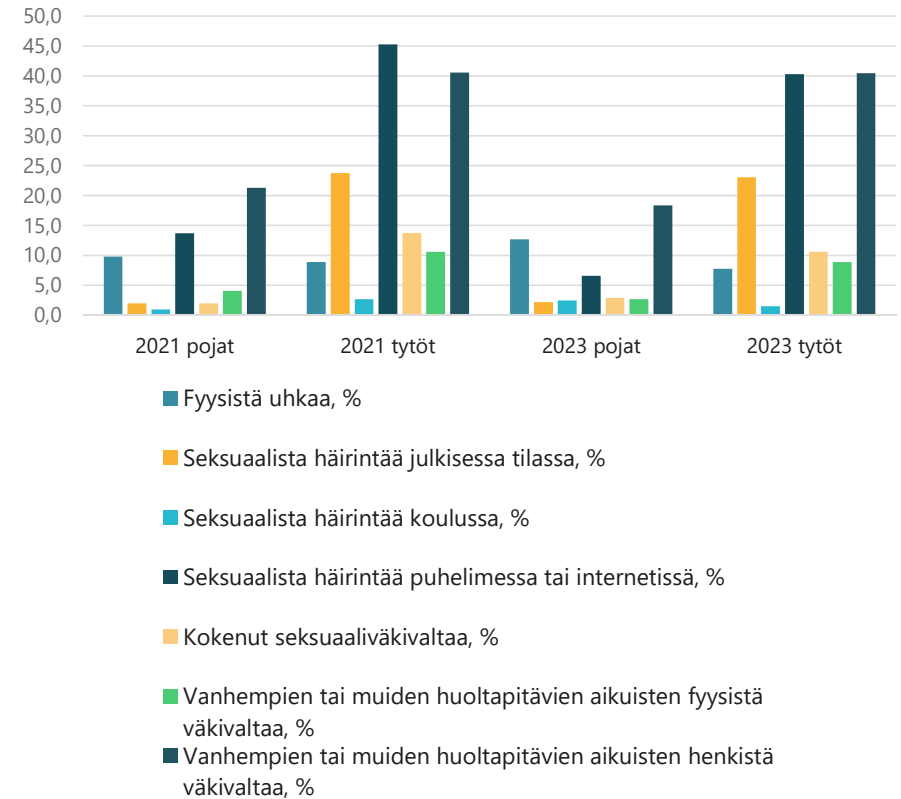

Kouluterveyskyselyjen tuloksia Kymenlaaksosta

Ammatilliset oppilaitokset

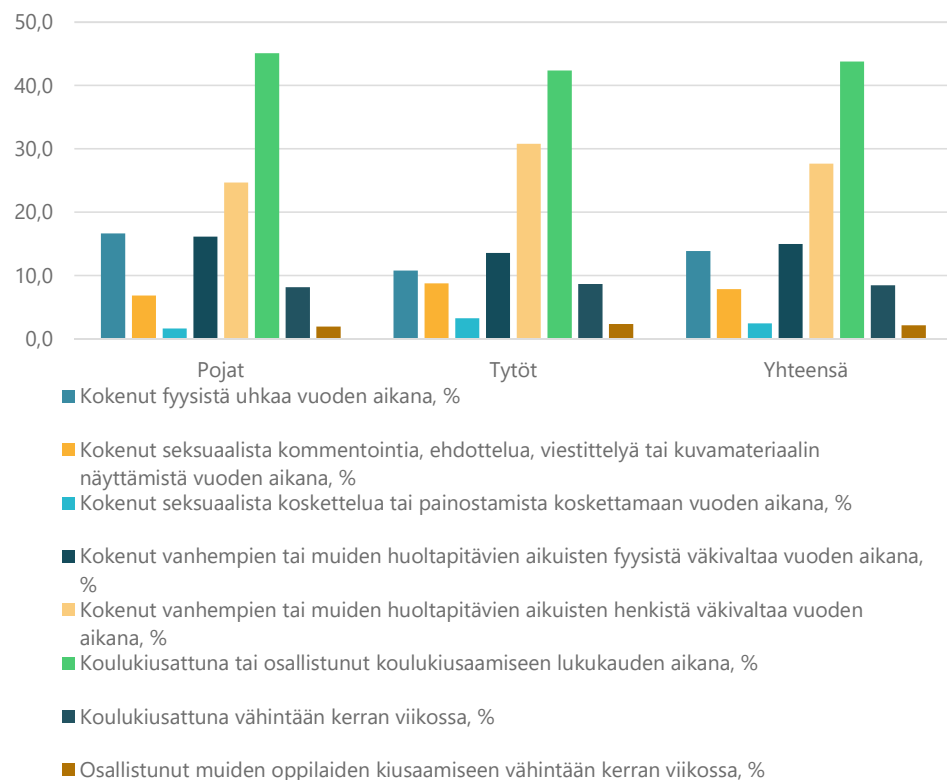

Lukiot

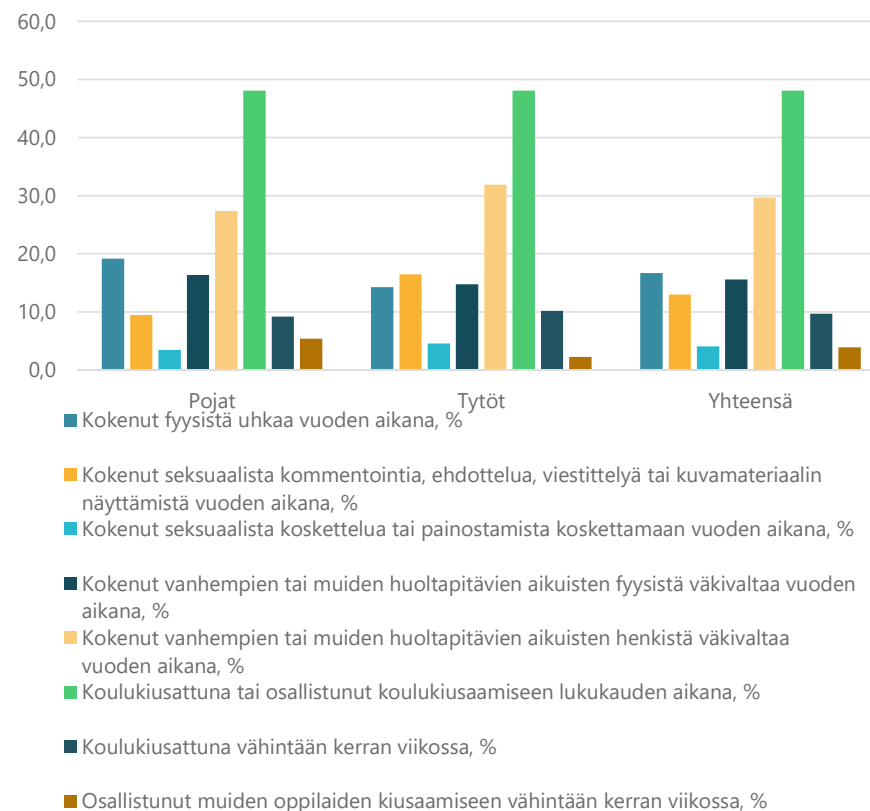

Kouluterveyskyselyjen tuloksia Kymenlaaksosta

Kouluterveyskysely 4-5 luokat 2021

Kouluterveyskysely 4-5 luokat 2023

Lastensuojeluilmoitusten määrä 2023

Lastensuojeluilmoitusten osalta järjestelmään tilastoituu kaksi lähisuhdeväkivalta-aihetta

- Lapsen altistuminen väkivallalle
 - Lapsi on voinut altistua vanhempien väliselle väkivallalle
 - Vanhempi on kohdistanut lapseen väkivaltaa
- Lapsen altistuminen perheristiriidoille
 - Perheristiriidoissa on voinut olla esimerkiksi sanallista riitelyä

Lähisuhdeväkivalta voi tulla ilmi myös myöhemmin työskentelyn aikana.

- Vuonna 2022 kaikkien lastensuojeluilmoitusten määrä oli 4989
- Vuonna 2023 kaikkien lastensuojeluilmoitusten määrä oli 6073 (+1084 edellisvuodesta)
- Lähisuhdeväkivaltaan liittyviä lastensuojeluilmoituksia oli 616 kappaletta

Asiantuntijoiden arvio: todellisuudessa määrä on suurempi, koska aihetta ei aina ole määritelty.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn toimenpiteet 2024-2025

Toimintasuunnitelman rakenne

Koontitaulukot toimenpiteiden vaikutusketjuista

Väkivallan ehkäisy edellyttää toimia niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskunnan tasolla.

Toimintasuunnitelman rakenne

- Primaaritason ehkäisevä työ tarkoittaa väkivallalta suojaavien tekijöiden vahvistamista ja mahdollisten riskitekijöiden tai väkivallasta johtuvien oireiden tunnistamista varhain eri toimintaympäristöissä
- Sekundaaritason väkivallan ehkäisy tarkoittaa väkivallasta aiheutuneiden haittojen minimointia ja sen uhreiksi joutuneiden ihmisten tukemista monialaisen yhteistyön keinoin
- Tertiaaritason väkivallan ehkäisy tarkoittaa uhrille järjestettävää hoitoa ja uhriksi uudelleen joutumisen tai väkivallan tekijäksi päätyminen ehkäisyä
- Suunnitelman painopiste on primaari- ja sekundaaritason väkivallan ehkäisyssä

Vaikutusketju 1

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu	Mittari
Primaari, sekundaari ja tertiaari lähisuhdeväkivallan ehkäisy 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn monialaisen koordinaatiomallin toteuttaminen (rakenteellinen työ) 2. Kunnissa tehtävän ehkäisevän väkivaltatyön koordinointi 3. Rikosseuraamusasiakkaiden ja heidän läheistensä kanssa työskentelevien verkosto	Monialainen yhteistyö 1. Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä on perustettu 2. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaation vastuu on jaettu 3. Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä kokoontuu säännöllisesti 4. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma on tehty 5. Kuntien omat monialaiset työryhmät	Monialainen yhteistyö 1. Kymenlaakson hyvinvointialue, projektikoordinaattori 2. Kymenlaakson hyvinvointialue 3. Kymenlaakson hyvinvointialue, projektikoordinaattori ja Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän jäsenet 4. Projektikoordinaattori ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän jäsenet 5. Kunnan nimetty väkivaltatyöstä vastaava	Monialainen yhteistyö 1. Vuoden 2024 alusta 2. 2024-2025 3. 2024-2025 4. Vuoden 2024 aikana 5. 2024-2025	Monialainen yhteistyö 1. Kyllä/ei 2. Kyllä/ei a. 2024 projektikoordinaattori b. 2025 vakanssia haettu 3. Liikennevalo a. Kokousten määrä b. Osallistujien määrä 4. Kyllä/ei 5. Liikennevalo a. Ei ole nimettyä vastuutahoa b. Prosessi käynnissä c. On nimetty vastuutaho

Vaikutusketju 2

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu	Mittari
Primaari ja sekundaari lähisuhdeväkivallan ehkäisy 4. Alueellisen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ja tunnistamisen malli	Ammattilaiset 1. Avainhenkilömallin toteuttaminen 2. Avainhenkilökoulutukset 3. Avainhenkilöverkoston koordinointi 4. Puheeksi ottamisen koulutukset	Ammattilaiset 1. Kymenlaakson hyvinvointialue, projektikoordinaattori, kunnat 2. Kymenlaakson hyvinvointialue, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, kunnat 3. Kymenlaakson hyvinvointialue, projektikoordinaattori 4. Kymenlaakson hyvinvointialue, projektikoordinaattori, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, kunnat	Ammattilaiset 1. 2024-2025 2. 2024-2025 3. 2024-2025 4. 2024-2025	Ammattilaiset 1. Kyllä/ei a. Kouluttajien määrä 2. Kyllä/ei a. Koulutusten määrä b. Koulutettujen määrä c. Osallistujien palaute koulutuksesta 3. Kyllä/ei a. Avainhenkilöverkoston jäsenten määrä b. Jäsenten osallistujamäärä puheeksi ottamisen koulutusten järjestämiseen 4. Kyllä/ei a. Koulutusten määrä b. Koulutettujen määrä c. Osallistujien palaute koulutuksesta 5. Kuntiin koulutettujen avainhenkilöiden määrät

Vaikutusketju 3

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu	Mittari
Primaari ja sekundaari lähisuuhdeväkivallan ehkäisy 5. Tietoisuuden lisääminen 6. Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyn toimintamalli	Alueen asukkaat/kuntalaiset 1. Väkivalta- ja turvallisuusaiheiset verkkosivut ja digitaaliset alustat 2. Chat-bot 3. Terveysasemien infotaulut 4. Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyn toimintamallin mukaiset toimenpiteet (k. liite) 5. Turvallisuuskyselyt ja vuorovaikutteiset kuntalaistilaisuudet 6. Turvallisuus opas vanhemmille	Alueen asukkaat/kuntalaiset 1. Kymenlaakson hyvinvointialue, kunnat, 2. Kymenlaakson hyvinvointialue 3. Kymenlaakson hyvinvointialue 4. Kunnat, Kymenlaakson hyvinvointialue, viranomaiset, järjestöt ja muut toimijat 5. Kunnat ja Kymenlaakson hyvinvointialue 6. Kymenlaakson hyvinvointialue, perhekeskus, kunnat ja järjestöt	Alueen asukkaat/kuntalaiset 1. 2024-2025 2. 2024-2025 3. 2024-2025 4. 2024-2025 5. 2024-2025 6. 2024-2025	Alueen asukkaat/kuntalaiset 1. Kyllä/ei 2. Kyllä/ei 3. Kyllä/ei 4. Vaikuttavuusmittarit (ks. Liite) 5. Liikennevalo a. Kyselyjen määrä b. Tilaisuuksien määrä c. Palaute 6. Liikennevalo a. Ankkuritoiminta tilastointi 7. Liikennevalo a. Materiaali valmis b. Jalkauttamis-suunnitelma tehty c. Jalkautettu toimijoille

Vaikutusketju 4

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu	Mittari
<p>Sekundaari ja tertiaari lähisuhdeväkivallan ehkäisy</p> <p>7. Uhrille järjestettävä hoito ja uhriksi uudelleen joutumisen tai väkivallan tekijäksi päätyminen ehkäisy</p>	<p>1. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut</p> <p>2. MARAK-toimintamalli</p> <p>3. SERI-tutkinta ja psykososiaalinen tuki</p>	<p>1. Kymenlaakson hyvinvointialue, <u>sote</u>-järjestöt</p> <p>2. Kymenlaakson hyvinvointialue, poliisi, rikosuhripäivystys ja muut MARAK-työryhmien jäsenet</p> <p>3. Kymenlaakson hyvinvointialue, poliisi ja rikosuhripäivystys</p>	<p>1. 2024-2025 (jatkuva)</p> <p>2. 2024-2025 (jatkuva)</p> <p>3. 2024-2025 (jatkuva)</p> <p>4. 2024-2025</p>	<p>1. Liikennevalo</p> <p>2. Liikennevalo</p> <p>3. Liikennevalo</p> <p>4. Liikennevalo</p>

Lähteet ja taustamateriaali

Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU

Toimintasuunnitelmaan liittyvät ohjelmat, toimenpidesuunnitelmat ja dokumentit

- [Kymenlaakson alueellinen hyvinvointikertomus 2020 ja –suunnitelma 2020-2025](#)
- [Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn rakenteita tulee vahvistaa – suosituksia nykytilan korjaamiseksi](#) (THL 2024)
- [Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset : Terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa](#) (Valtioneuvoston kanslia, Siltala ym. 2022)
- [Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi](#) (THL 2022)
- [Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit : Lähisuhdeväkivaltatyön hyvät käytännöt rakenteisiin](#) (STM 2020)
- [Tiedä ja toimi kuntakortti](#) (THL 2014)
- [Aluehallintovirasto ja väkivallan ehkäiseminen](#)
- [Valtakunnallinen nuorisotyön ja –politiikan ohjelma \(VANUPO\) 2024–2027](#) (OKM)
- [Tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tueksi](#) (STM, sisältää mm. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen 2030 periaatepäätöksen ja toimenpidesuunnitelman)

Toimintasuunnitelmaan liittyvät ohjelmat, toimenpidesuunnitelmat ja dokumentit

- [Väkivallaton lapsuus toimenpidesuunnitelma 2020-2025](#) (THL)
- [Kovemmin käsin – suomalaisten kasvatusesenteet ja kuritusväkivallan käyttö 2021](#) (Lastensuojelun keskusliitto)
- [Ihmiskaupan ehkäiseminen](#) (STM, sisältää tietoa auttamisjärjestelmästä sekä ihmiskauppaa koskevista säännöksistä)
- [Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma](#) (Valtioneuvoston periaatepäätös 2021)
- [Kansallisen lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen ohjelman tavoite- ja toimenpidesuunnitelma vuosille 2018–2025](#) (THL)
- [Laatukriteerit väkivallan ehkäisy- ja katkaisuohjelmille](#) (Oikeusministeriö 2022)
- [Joka neljäs kokenut digitaalista väkivaltaa verkossa – yleistyvällä ilmiöllä vakavia seurauksia](#) (Tilastokeskuksen artikkeli 2023)
- [Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset – Tunnista, turvaa ja toimi](#) (STM 2008)